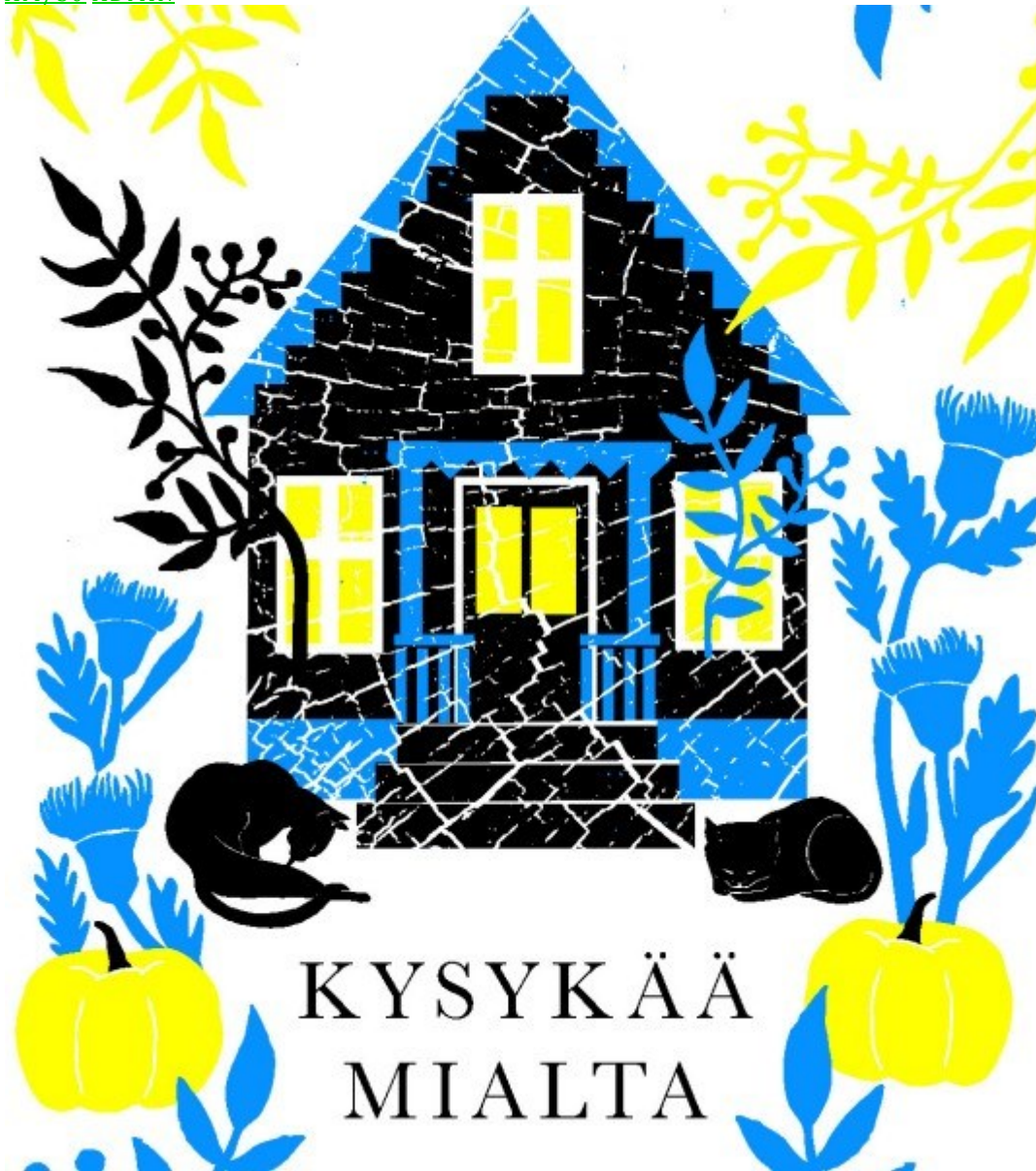

Jevhenija Kuznjetsova (suom. Eero Balk): Kysykää Mialta

[AM/30 ADMIN](#)

RISTO NIEMI-PYNTTÄRI

Kysykää Mialta vie lukijansa kesäksi rauhan aikaisen Ukrainan maaseudulle, vanhaan taloon ja ryteikköiseen puutarhaan. Talo on kesän ajan täynnä elämää, kun joukko suvun naisia hakeutuu sinne parantelemaan kolhujaan. Taloa ympäröivien köynnösten ja villiintyneiden pusikoiden kasvuvoima rinnastuu naisten voimaan, se alkaa rehottaa jopa liikaa kunnes jokaisen on tehtävä ratkaisunsa.

Suomalaisen lukijan kannattaakin olla tarkkana. Muratit ja karhunvatukot olisivat täällä pohjoisessa hellän hoidon kohteena, mutta noilla lämpimillä ja multaisilla seuduilla ne kasvavat tukehduttavalla voimalla ellei tehdä karsintaa, valintaa ja ratkaisuja.

Kokenut ja ansioitunut Eero Balk välittää käänöksessään hyvin varsinkin naisten väliset keskustelut, niiden piilevät merkitykset. Mutta en tiedä, olisiko käänöksessä ollut mahdollista huomioida enemmän noita Ukrainan rehevän luonnon mukanaan tuomia eroja. Niillä tuntuu kuitenkin olevan romaanissa symbolista merkitystä.

Kysykää Mialta on kesälukemista: ollaan mummolassa. Nautitaan terassilla aamiaisia ja iltapaloja, unohdutaan vattupusikkoon herkuttelemaan aromikkailla marjoilla. Jutellaan asioista vähitellen, ilmovasti. Jokaisella naisella on syynsä hakeutua 96-vuotiaan mummon taloon, ikään kuin turvaan kesän ajaksi.

Mia ja isosisko Lilja tulivat rauhoittumaan, toinen miesjuttujen takia ja toinen lastensa takia. Lilja joutuu soittelemaan jatkuvasti pojilleen, joilla on pyyntöjä, pitkästymistä ja jatkuvia tappelunujakoita. Lilia tarvitsee omaa rauhaa.

Sitten paikalle tulee Marta, heidän tätinsä. Hän on raskaana ja tarvitsee lepoa. Yllättäen mummolaan tulee myös Mian ja Liljan äiti, itsenäinen ja tyttäristään etääntynyt 60-vuotias Maria. Hän on taustahenkikö seurueessa, samoin kuin mummo.

Voisi tosiaan olettaa, että mummolaan sijoittuvan romaanin keskuhenkilö olisi ”viisas mummo”, mutta kuten romaanin nimi vihjaa, joukon nuorin, Mia (Solomia), on sosiaalisin ja keskustelukumppanina mukavin. Hänestä pidetään: varsinkin silloin kun ollaan rehevästi kesässä, napsitaan vadelmia pusikossa ja lykätään ratkaisuja.

Elinvoimainen multa Ukrainan eteläosissa tuottaa rehevää kasvustoa, köynnöksiä, pusikoita, heinikoita, villiintyneitä hedelmäpuita. Niinpä puutarha-symboli ilmaiseekin romaanissa aivan muuta kuin hallittuja kukkapenkkejä. Ruohonleikkuria ei romaanissa edes mainita, koska isot puuvartistet ovat peittämässä talon.

Tässä ympäristössä myös naiset alkavat rehottaa, rentoutua ja risukoitua. Mia luopuu muodikkaasti revityistä, kireistä farkuistaan ja siirtyy vanhaan, kirkkaaseen mekkoon. Muutkin vaihtavat ylleen jotain kevyttä, mielellään hilpeää ja mummolasta löytynyttä. Papan vanhat paidat ovat suosittuja. Ongelmista puhutaan harvakseltaan. Ja vaikka jokainen heistä on jonkinlaisessa kriisissä, niin silti kesä tuntuu ikuiselta ja asioita lykätään.

Eräänä iltana, kun seurue vietti aikaa puutarhassa, läheiseen puuhun istahti jättimäisen suuri lintu, haikara. Lukija on siis vaarassa erehtyä vanhaan vauvantuojan -enteeseen.

”Kaikki katsoivat ihmeissään, miten lintu erottui mustana silhuettina taivasta vasten, ja kaikki halusivat, että se jäisi yöksi. He nousivat hiljaa päivänvarjon alta ja poistuivat hitaasti, ettei haikara säikähtäisi.” (31).

Naiset ovat realistisia, kyse on haikaran pesimisrauhasta. Mummo muistuttaa, että pesimispaikkaa on jo myöhäistä rakentaa. Ne tulee tehdä talvella.

Yllättäen taloon tuodaan pieni, 2-vuotias tyttö.

Ljusja, hän on Lilian ex-miehen tytär toisesta avioliitosta. Kaoottisessa elämäntilanteessa mies toimii kuin haikara: käy pudottamassa lapsen parhaana pitämänsä paikkaan. Mummolan ilmapiiri onkin Ljusjalle tervehdyttävä, ja kaikki viisi naista päättivät olla kesän ajan yhdessä hänen äitejään. Mutta sen jälkeen on tehtävä ratkaisu – näin siis vanha haikara-myyti onkin adoption enne.

Samoin puutarhassa paisuvat kurpitsat symboloivat myös jotain muuta, kuin raskaana olevaa Martaa.

Kurpitsan antaminen merkitsee sikäläisessä maalaisperinteessä rukkasia kosimaan tullee miehelle. Kurpitsoiden kasvattaminen on romaanissa nuorten naisten idea. Siskoksilla, Mialla ja Lilialla, onkin juuri tässä mielessä tarvetta kurpitsaille. Samalla he kehittelevät jokseenkin lapsellista liikeideaa, jolla ansaitsevat paljon rahaa.

Ukrainalaisessa perinteessä kurpitsat ovat arvostettuja, kun taas kesäkurpitsaita pidetään venäläisinä – ja niihin suhtaudutaan ironisesti.

Omenatarha on myös keskeinen symboli.

Isoisä oli aikoinaan istuttanut jopa 800 omenapuuta koko kylän iloksi, ikään kuin lupauksena paratiisista. Mummo muistaa miten valtavasti hänen oli leivottava piiraita talkoolaisille, eikä kukaan edes huomannut hänen työmääräänsä.

Aikaa myöten omenatarhan hoitoon osallistui enää vain muutamia, ja isoisän jälkeen koko tarha villiintyi. Eteläisessä Ukrainassa se tarkoittaa sitä, että maahan pudonneista omenista iti runsaasti uusia, heikompia omenalaatuja. Rankka omenapuiden karsinta ja kaato ei siis merkitse mummola-idyllin loppua, kuten se pohjoisempana merkitsisi. Se merkitsee uudistumista.

Kesä jatkuu – ja jos mummolaan asettuneilla naisilla oli huolia, ne unohtuvat.

Keskivaiheilla romaanikin muuttuu viihteelliseksi ”jäätelökesäksi”. Kunnes tulee ukkosilmat, kuumat yöt ja naiset huomaavat, että talon ympäristö on rehevöitynyt jo ahdistavaksi. Naiset kävivät käsiksi taloa peittävään murattiin:

”Muratti tappeli, pani vastaan. He listivät sitä puutarhasaksilla ja käsin. Muratti oli niin pitkä ja paksu, että koko työ tuntui turhalta taistelulta luonnonvoimaa vastaan.

...

Lilia tuli haalistuneissa vihreissä shortseissa, joissa oli ruusun kuva takapuolella. Lisäksi hänellä oli t-paita, jossa oli helmillä kirjailtu kaulus. Siinä hän oli näyteltyt koulussa Lumikkia. Että piikit eivät raapisi käsivarsia, t-paidan päällä hänellä oli sininen verryttelypusero, jonka hihassa oli valkeat raidat.

– Hyvänen aika, naurahti Mia, – tuohan on ihanteellista!

Lilia nakkasi päätänsä taakse ja nojautui seinää vasten toinen olkapää korkeammalla.

Marta vilkaisi häntä hymyillen ja sanoi: Ala karsia karhunvatukkaa.” (125)

Kohtaus kuvaa apaattisen Lilian muodonmuutosta. Hän on pitkästä unesta herännyt nykyajan Lumikki. Ruusun kuva persuksissa hän käy taloa ympäröivien piikkiköynnösten kimppuun.

Ratkaisujen aika tulee vääjäämättä, keskustelujen sijaan kukin naisista tekee valintoja: miehiä sekä poikia alkaa myös kokoontua mummolaan. Naiset tekevät valintojaan.

Mutta kieltämisistä ja hyväksymisistä tehdäänkin perheiden ja puolisoitten kanssa.

Vaikuttaa tosin siltä, että Mia on ainoa, joka väistelee yhä ratkaisun tekemistä.

”Kesä kulki kiihkeästi kohti loppuaan, ja kaikki sen lopulle asetetut toiveet sammuiivat vähitellen. Mia lakkasi toivomasta, että se ... päättäisi jotain hänen puolestaan.” (206)

Jevhenija Kuznjetsova on ukrainalainen kirjailija, kääntäjä ja tutkijatohtori. Kysykää Mialta on Euroopan Unionin 2022 kirjallisuuspalkintoehdokka. Lisäksi kirja oli BBC News Ukraine Books of the Year -ehdokka vuonna 2021.

Jevhenija Kuznjetsova: *Kysykää Mialta*, suom. Eero Balk, Aula&Co, 2023

Risto Niemi-Pynttari on kirjoittamisen ja kirjallisuuden dosentti Jyväskylän yliopistosta